

"בצלאל על שם חכמתו נקרא"

בצלאל השיג כי המשכן הוא חומת הקדושה המבדילה בין קדושת ישראל לטומאת העמים

לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות". וכן לעבוד שם שאר העבודות, כמו הדלקת המנורה, אפיית לחם הפנים והנחתו על השלחן.

לכן סבר משה רבינו שראוי להקדים עשיית הכלים - הארון והמנורה, השלחן והמזבח, שהם יותר חשובים מהמשכן עצמו שהיה מורכב מהקרשים והיריעות, שהיה מיועד להחזיק ולשמור הכלים שבתוכו. אמנם לפי זה צריך ביאור להבין שיטתו של בצלאל שזכה לכוון לדעת המקום, שצריך להקדים עשיית המשכן לעשיית הכלים.

"והבריח התיכון בתוך הקרשים דא הוא יעקב קדישא שלימא"

רחש לבי דבר טוב להעלות על שלחן מלכים רעיון נכבד לבאר הענין בדרך עבודה השווה לכל נפש, על פי מה שמצינו מאמר פלא בזוהר הקדוש (פרשת תרומה קעה): על הפסוק (שמות כו-כח): "והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא", וצריך ביאור להבין הקשר בין יעקב אבינו לבריח התיכון שהיה מבריח בתוך הקרשים מן הקצה אל הקצה.

בדרך הפשט עולה מיד לפרש הכוונה בזה, על פי מה שהזכיר הכתוב בין הדברים שצריך להביא לנדבת המשכן (שם כה-ה) עצי שטים, פירש רש"י: "ועצי שטים. ומאין היה להם במדבר, פירש רבי תנחומא, יעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים".

רש"י חזר על ענין נפלא זה בכתוב המדבר על עשיית הקרשים (שם כו-טו): "ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים. הוה ליה למימר ועשית קרשים, כמה שנאמר בכל דבר ודבר, מהו הקרשים, מאותן העומדין ומיוחדין לכך, יעקב אבינו נטע ארזים במצרים, וכשמת צוה לבניו להעלותם עמהם כשיצאו ממצרים, ואמר להם שעתיד הקב"ה לצוות אותן לעשות משכן במדבר מעצי שטים, ראו שיהיו מזומנים בידכם".

הכלים: "כלים שאני עושה להיכן אכניסם", שהרי תמיד כשנסעו ישראל במדבר ממקום למקום, פירקו את המשכן וכיסו את הכלים, עד אשר חנו שוב על פי ה' והקימו את המשכן והחזירו את הכלים לתוכו, אם כן הרי אפשר להקדים עשיית הכלים ולכסותם ולשמור עליהם, ואחר כך להקים את המשכן ולהכניס בתוכו את הכלים.

זאת ועוד צריך ביאור להבין, מה שאמר לו משה: "שמא בצל א"ל היית וידעת", מהו הקשר בין שם א"ל למה שזכה בצלאל לכוון לדעת המקום, שצריך להקדים תחילה עשיית המשכן. בדרך אגב נבאר גם כן הטעם שהסמיך הגמרא מאמרו של רב יהודה אמר רב: "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ". וצריך ביאור איך זה מתקשר למה שזכה לכוון לדעתו של מקום להקדים עשיית המשכן.

"כל המקודש מחבירו קודם את חבירו"

פתח דברינו יאיר לבאר תחילה שיטתו של משה רבינו אדון כל הנביאים, שהקדים למסור לבצלאל הציווי על עשיית הכלים לעשיית המשכן, על פי מה ששנינו במשנה (זבחים פט): "כל המקודש מחבירו קודם את חבירו". והנה תכלית עשיית המשכן מפורשת בכתוב (שמות כה-ח): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

הנה כי כן נקל להבין שיטתו של משה רבינו, שצריך להקדים עשיית הארון והכרובים שהם מכלי המשכן, שהרי הקב"ה השרה את שכינתו בין שני בדי הארון, כמו שכתוב (שם כב): "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות". ופירש רש"י: "משה היה נכנס למשכן, וכיון שבא בתוך הפתח, קול יורד מן השמים לבין הכרובים, ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד".

זאת ועוד שהרי תכלית עשיית המשכן היא להקריב שם הקרבנות על המזבח, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פ"א ה"א): "מצות עשה

בפרשתנו פרשת פקודי (שמות לח-כב): "ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה". ופירש רש"י:

"אשר צוה אותו משה אין כתיב כאן, אלא כל אשר צוה ה' את משה, אפילו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסניני, כי משה צוה לבצלאל לעשות תחילה כלים ואחר כך משכן, אמר לו בצלאל, מנהג העולם לעשות תחילה בית ואחר כך משים כלים בתוכו, אמר לו [משה] כך שמעתי מפי הקב"ה, אמר משה, בצל אל היית כי ודאי כך צוה לי הקב"ה, וכן עשה המשכן תחילה ואחר כך עשה כלים".

דברי רש"י מקורם במה ששנינו בגמרא ענין זה עם הוספות (ברכות נה):

"אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, בצלאל על שם חכמתו נקרא, בשעה שאמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים, הלך משה והפך ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן, אמר לו [בצלאל], משה רבינו מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן, כלים שאני עושה להיכן אכניסם, שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים, אמר לו [משה], שמא בצל א"ל היית וידעת".

והנה מאחר שהקב"ה משבח את בצלאל שעשה: "את כל אשר צוה ה' את משה", כמו שמפרש רש"י: "אפילו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסניני", משמע שדבר זה נוגע גם לנו, שנשכיל ללמוד מזה לקח נשגב בעבודת ה', הנה כי כן ראוי להתבונן במה נחלקו משה רבינו ובצלאל, אם להקדים תחילה עשיית המשכן או עשיית הכלים, שהרי ברור שכל אחד מהם היה לו איזה ענין פנימי להצדיק את שיטתו.

עוד צריך ביאור ליישב הפליאה הגדולה שהתפלאו המפרשים, על מה שנימק בצלאל את שיטתו שצריך להקדים עשיית המשכן לפני

זוהר הקדוש: "והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא"

רש"י: "ועשית את הקרשים למשכן... יעקב אבינו נטע ארזים במצרים, וכשמת צוה לבניו להעלותם עמיהם"

יעקב אבינו השריש בישראל את היסוד שצריך להתבדל מלבן הארמי ועשו הרשע וכל ההולכים בדרכם

תכלית קרשי המשכן המקיפים את הכלים, לקח נשגב שצריך לעשות מחיצה בין הקדושה לסביבה החיצונית

שהיתה מיטתו של בניו היו צדיקים, כמו שכתוב (בראשית מז-לא): "וישתחו ישראל על ראש המיטה". ופירש רש"י: "על שהיתה מיטתו שלמה ולא היה בה רשע, שהרי יוסף מלך הוא, ועוד שנשבה לבין הגוים, והרי הוא עומד בצדקו".

ואמנם כן כאשר נתבונן בחינוך שהעניק יעקב אבינו לבניו השבטים, נראה שהדריך אותם להיבדל מכל אומות העולם וממעשיהם הרעים, ונרמז ענין זה בפסוק (שם לג-ז): "ועקב נסע סוכתה ויבן לו בית". שהקיף את עצמו עם ארבעה קירות הבית שיהיו בבחינת חומת הקדושה, להיבדל מן ההשפעות הרעות של הסביבה החיצונית שאין עליה עול תורה.

ענין זה אנו רואים אצל יעקב אבינו כשברח עם האמהות וכל בני ביתו מלבן הרשע, וכאשר נודע על כך ללבן רדף אחריו במחשבתו הרעה לעקור את הכל, אלא שהקב"ה הזהירו בחלום הלילה (שם לא-כד): "השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע". והנה כאשר ראה לבן שאינו יכול להרע ליעקב, ביקש לכרות ברית עם יעקב וזרעו כמו שכתוב (שם מד):

"ועתה לכה נכרתה ברית אני ואתה והיה לעד ביני וביני... ויאמר יעקב לאחיו [רש"י: "הם בניו"] לקטו אנבים, ויקחו אנבים ויעשו גל ויאכלו שם על הגל... ויאמר לבן ליעקב... עד הגל הזה ועדה המצבה, אם אני לא אעבור אליך את הגל הזה, ואם אתה לא תעבור אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה".

ונראה לבאר הענין שביקש לבן לכרות ברית עם יעקב על פי המבואר בספרים הקדושים, כי שונאי ישראל יש להם ב' דרכים איך להילחם עם ישראל, או בדרך של מלחמה למרר את חייהם ולהשפילם עד עפר, או בדרך של שלום לקרב אותם כדי שיתערבו עמיהם, כמו שכתוב (תהלים קו-לח): "ויתערבו גוים וילמדו מעשיהם".

לפי זה יש לומר כי כאשר ראה לבן הרשע, שלא יעלה בידו למלא את מזימתו הרעה לעקור

בחינוכי אגדות (מנחות מג. ד"ה חביבין ישראל): "והמזוזה היא עיקר הסיבוב של מחיצות הבית לשמור במקום הפתוח".

המשכיל יבין כי קרשי המשכן שהיו בבחינת חומת הקדושה שהקיפה את כלי המקדש, הם לא רק רמז על גדרות קירות הבית של עצים ואבנים השומרים על הבית היהודי שלא יכנסו לשם דברים אסורים, אלא הוא רמז גם באופן רוחני שיעשה אדם לעצמו גדרות וסייגים רוחניים, השומרים על גופו ונשמתו שלא יטמא אותם ח"ו בהבלי העולם הזה.

הנה כי כן מה טוב ומה נעים להבין בזה, מה שזכה בצלאל לכוון לדעת המקום שצריך להקדים עשיית המשכן לעשיית הכלים, כי הן אמת שכלי המשכן יש בהם רמזים נשגבים להמשיך לישראל לימוד התורה ועבודת ה', אבל דבר זה יש לו ערך רק בתנאי שיש לנו משכן תחילה, שהוא כולל גדרים ומחיצות שהם בבחינת חומת הקדושה המבדילה בינינו לבין הגוים, כי אם אין לנו גדרים ומחיצות להבדיל אותנו מטומאת הגוים, אין שום ערך וחשיבות לתורה ולעבודה שבתוך המשכן, כמו שכתוב (תהלים נ-טו): **"ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פיך"**.

וזהו שאמר בצלאל למשה: **"משה רבינו מנהגו של עולם, אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן, כלים שאני עושה להיכן אכניסם"**. כלומר אם לא אקדים להכין את המשכן שהוא חומת הקדושה, להיכן אכניס את הכלים הממשיכים תורה ועבודה לישראל, הלא בלי שמירה אין בהם שום תועלת.

יעקב אבינו חייגך אותנו להיבדל מן האומות

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מאמר זוהר הקדוש הנ"ל: **"והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא"**. כי ידוע שמכל האבות הקדושים זכה יעקב אבינו

הנה כי כן זהו ביאור דברי זוהר הקדוש: **"והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא"**, כי קדושתו של יעקב אבינו שטרם לנטוע את הארזים במצרים, היא הבריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה בתוך הקרשים שנעשו מאותם הארזים שנטעו.

אולם ברור לכל משכיל שעדיין מוטלת עליו חובת העיון, להתבונן מהו הקשר הפנימי בין יעקב אבינו לעשיית הקרשים, כלומר מדוע באמת סיבב הקב"ה שיעקב יטע ארזים במצרים כדי לבנות מהם משכן, ועל כך מדקדק הכתוב לומר: **"ועשית את הקרשים למשכן"** - **"הקרשים"** בה' הידיעה, מהארזים שנטע יעקב במצרים לבנין המשכן.

מחיצות המשכן מסך המבדיל בין קדושת ישראל לטומאת אומות העולם

ונראה לבאר הענין בזה, על פי הידוע כי הכלים שבמשכן יש בהם רמזים נפלאים לעבודת ה' של כלל ישראל, כי הארון שהיו בו שני לוחות הברית הוא רמז על העוסקים בתורה, כמבואר במדרש (שמו"ר לד-ב) על הכתוב (שמות כה-י): **"ועשו ארון עצי שטים, מפני מה בכל הכלים כתיב ועשית ובארון כתיב ועשו ארון, אמר להם הקב"ה יבואו הכל ויעסקו בארון כדי שיזכו כולם לתורה"**.

וכן עבודת הדלקת אור המנורה יש בה רמז ללומדי תורה, ואילו עבודת אפיית לחם הפנים והנחתו על השלחן, היא רמז לזבולון העוסק במסחר ותומך ביששכר עמוד התורה, כמבואר בגמרא (ב"ב כה:): **"הרוצה שיחכים יודים ושיעשיר יצפין, וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום"**. כי על ידי עבודת הכהנים בבית המקדש, נמשכה משם קדושה לכל ישראל כל אחד לפי מדרגתו, ללומדי תורה נמשכה משם תורה, ולתומכי תורה נמשכה משם פרנסה.

מעתה נראה לומר בדחילו ורחימו, כי הבנין של המשכן עצמו שהקיף ושמר על כל הכלים, הארון, המנורה, השלחן והמזבח, הוא רמז נשגב על חומת הקדושה, הגדרים והמחיצות, שצריך כל איש ישראל להקיף עצמו ואת כל בני ביתו בכניסתו לביתו, כדי שנבדיל את עצמנו בד' קירות הבית מן התועים ומאומות העולם שאין עליהם עול תורה. זאת ועוד, למנוע את ההשפעה השלילית מההפקרות המשתוללת בחוצות עיר, שלא תחדור לתוך הבית היהודי לקלקל את הקדושה.

וזהו ענין מצות מזוזה שמניח בפתח ביתו, כי בעוד שד' קירות הבית הם שמירה שלא יוכל נטע זר להיכנס בתוך הבית, הרי בפתח הבית הפתוח לרשות הרבים צריך שמירה מיוחדת שלא יכנסו שם דברים אסורים, כמו שכתב המהרש"א

לב אתה רוצה בכך, אלא כוונתך כדי להתגבר על זרעי ולשלוט בם, על ידי קלקול מעשיהם אשר יתקלקלו מחברת זרעך, דאז ידפקום המקטרגים יום אחד ומתו כל הצאן".

"הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל"

והנה כאשר נתבונן נראה כי ענין זה מתאים להפליא, עם מה שאמר כ"ק אדמו"ר מרן רבי יהושע מבבלזא זי"ע, לפרש מקרא שכתוב (שמות א-א): "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו". ודקדק על לשון הכתוב: "הבאים מצרימה", שהרי כבר באו לפני הרבה זמן, והיה לו לומר: "אשר באו מצרימה". וכבר עמדו על כך במדרש (שמו"ר א-ד): "הבאים מצרימה, וכי היום באו והלא ימים רבים באו".

וביאר בדברי קדשו, כי התורה הקדושה מלמדת אותנו בזה לקח נשגב, כי דרך העולם היא שמקום מולדתו ומגוריו מוצא חן בעיני האדם, כמאמר הגמרא (סוטה מז): "חן מקום על יושביו". ויש בזה סכנה גדולה לישראל ביושבם בגלות בין הגוים, שלא יתחילו להרגיש בנוח בין הגוים בבחינת: "חן מקום על יושביו", כי אז יכולים לבוא להיות ח"ו בבחינת: "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם".

הנה כי כן זהו פירושו הכתוב: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב", כי כאשר ראה יעקב ברוח קדשו שנגזר על ישראל להיות שנים רבות בגלות מצרים ערות הארץ, נתיירא שמה ח"ו יתקיים בהם: "חן מקום על יושביו", לכן הקדים רפואה למכה להשריש בבניו שיהיו תמיד בבחינת "הבאים" כאילו באו זה עתה למצרים, ועל ידי זה לא יתרגלו למנהגי המקום, אלא ישתוקקו לצאת ממצרים ולחזור למקור מחצבתם בארץ ישראל.

בדרך זו פירש את דברי הנביא בהפטרה לפרשת שמות (ישעיה כז-י): "הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל". כלומר יעקב אבינו השריש בלב ישראל שיהיו תמיד בגלות בבחינת "הבאים" כאילו באו עתה, ובזכות זה "יציץ ופרח ישראל", יציצו ויפרחו ויעלו מעלה להיות במדרגת ישראל, בלי חשש שיתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם עכדה"ק. והרי זה עולה בקנה אחד עם מה שנתבאר, כי יעקב אבינו חינך את בניו להיבדל מן הגוים ומהסביבה החיצונית.

יעקב אבינו נטע ארזים במצרים בבחינת "זיגבה לבו בדרכי ה'"

בדרך המלך נלך לבאר בזה מה שנטע יעקב ארזים במצרים לבנות מהם את המשכן, ולכאורה יפלא שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב בפרשת מצורע

אמרי יוסף: קרשי המשכן הם בבחינת אור מקיף, המבריח את החיצונים שלא יינקו מן הארון והמנורה

בצלאל זכה לכוון לדעת המקום, שצריך להקדים את המשכן, כדי לעשות חומה שהיא שמירה לכלים

משה אמר לבצלאל: "שמה בצל א"ל היית וידעת", שזכה לכוון למדתו של יעקב שנקרא בשם א"ל

גמרא: "עצי שטים עומדים" - שעומדים דרך גדילתן". לקח נשגב ללכת בדרך המסורה שהתחנכנו בה

כל זאת היה נבדל ממנו ומכל מעשיו הרעים, שהרי כפי שהעיד על עצמו: "עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים".

ועתה בא וראה הדוגמה השניה שמצינו אצל יעקב אבינו, שהיה לא רק נאה דורש אלא גם נאה מקיים להתרחק מחברתו של עשו הרשע, כי אחרי שנתפייס והשלים עם עשו אחיו, הציע לו עשו רעיון של אחווה ורעות (שם לג-יב): "ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך". ופירש רש"י: "ואלכה לנגדך, בשוה לך. טובה זו אעשה לך, שאאריך ימי מהלכתי ללכת לאט כאשר אתה צריך, וזהו לנגדך בשוה לך". אולם יעקב אבינו סירב לקבל הצעה זו:

"ויאמר אליו אדוני יודע כי הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי, ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן, ועבר נא אדוני לפני עבדו, ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים, עד אשר אבוא אל אדוני שעירה".

וביאר מאורו של עולם הגה"ק רבי יוסף חיים מבבל זי"ע בספר "בן איש חי", הוויכוח שהיה בין יעקב לעשו כלקח נשגב על הסכנה הרוחנית של התחברות עם רשעים, והנה דבריו המתוקים בלשון קדשו:

"ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך. יש לדקדק איך נהפך עשו לאיש אחר לבקש החברה עם יעקב אבינו ע"ה, אחר שתחילת ביאתו היה כדי להרגו, אלא השי"ת היה בעזרו... ונראה לי בסייעתא דשמיא... כי תחילה רצה עשו לבוא על יעקב בחרב כדי לאבדו ח"ו, וסוף עתה בא להיפך... שעזב החרב והמלחמה עם יעקב, ודיבר להיפך נסעה ונלכה בעולם הזה בחברה ושיתוף ובהשוואה אחת, ואלכה נגדך לעזרתך ולשמור אותך".

וכל זה אינו אומר מאהבה אלא משנאה, שחשב שבזה יוכל לו לקלקל דרכי ח"ו, ואז יגבר עליו ויהיה לו תקומה בעולם. אך יעקב אבינו ע"ה הרגיש בנזק הדבר הזה, ואמר לו אדוני יודע כי הילדים רכים וכו', כלומר ידעתי לא מאהבה וטוב

את הכל, שהרי הקב"ה הזהירו בחלום שלא לדבר עם יעקב מטוב ועד רע, החליט ללכת בדרך השניה להילחם בקדושתו של יעקב על ידי שיכרות עמו ברית, ומתוך קרבה יתירה יצליח לקלקל את בניו במעשיו הרעים שילמדו ממנו.

אולם יעקב הבין מיד את מחשבתו הרעה של לבן אשר חשב על בניו היהודים, לכן נתחכם להשיב מלחמה השערה כדי להציל את בניו מליפול ברשתו: "ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים", בכך רמז להם יעקב שהם צריכים ללקוט אבנים כדי להילחם בהן כנגד לבן וחביריו אויבי הקדושה, שלא יעזו להתקרב אליהם ולקלקל אותם ברשותם, כמו שמצינו אצל דוד המלך (שמואל א יז-מ) שבחר חמשה חלוקי אבנים להרוג בהם את גלית הפלשתי.

וזהו שכתוב: "ויקחו אבנים ויעשו גל", בבחינת מחיצה להפריד בין לבן הארמי ובין זרע עם קודש. וכאשר ראה לבן כי יעקב גילה את מחשבתו הרעה, בעל כרחו ענה אמן לפירוד הזה ביניהם, וביקש לפחות לכרות ברית שלא ילחם כנגדו, ולכן אמר ליעקב: "עד הגל הזה ועדה המצבה, אם אני לא אעבור אליך את הגל הזה, ואם אתה לא תעבור אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה".

הסכנה הגדולה בהתחברות לעשו הרשע

יומתק להבין בזה מה שמצינו בפרשת וישלח, כששלח יעקב מלאכים אל עשו אחיו כדי להתפייס עמו (בראשית לב-ה): "ויצו אותם לאמר, כה תאמרן לאדני לעשו, כה אמר עבדך יעקב, עם לבן גרתי ואחר עד עתה". ופירש רש"י: "גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים".

לפי האמור יש לומר שיעקב ביקש לרמז לו בכך, כי הן אמת שהוא שולח מלאכים על מנת להתפייס ולהשלים עמו, אבל ידע נאמנה כי אין רצונו לכרות עמו ברית של ידידות ורעות, אלא כמו שעשה עם לבן שהיה מסור ונאמן לעבודתו שעבד אצלו, אך עם

כאשר נתבונן נראה כי רעיון נשגב זה משתלב להפליא עם מה שביארנו, כי הקרשים של המשכן שהקיפו את הכלים שבתוך המשכן, היו בבחינת חומת השמירה לשמור על הכלים שבתוך המשכן, על ידי שהבדילו בין קדושת ישראל לאומות העולם, אלא שבנוסף על כך למדנו כי במושגים רוחניים קרשי המשכן היו בבחינת אור מקיף המבריק את החיצונים, נמצא כי הפשט והפנימיות עולים בקנה אחד כפתור ופרח.

שורש חטא עץ הדעת מפאת חוסר מחיצות וצניעות

ונראה להוסיף נקודה נפלאה בדחילו ורחימו, מדוע טרח דוקא יעקב אבינו לטעת ארזים במצרים כדי לעשות מהם קרשים למשכן, שהם בבחינת אור מקיף המבריק את החיצונים, על פי מה שכתוב (בראשית ב-כה): "ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו, והנה היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלקים".

ופירש רש"י (שם ג-א) סמיכות הכתובים: "ללמדך מאיזו סיבה קפץ הנחש עליהם, ראה אותם ערומים" וכו'. הרי מבואר כי חטא עץ הדעת שהוא שורש כל החטאים, נגרם רק משום שלא עשו להם מחיצות בבחינת חומת הקדושה, ועל ידי זה שלטה בהם עינו הרעה של הנחש הקדמוני.

והנה ידוע מה שמבואר ב"שער הפסוקים" לרבינו האריז"ל (פרשת ויגש ד"ה ויאמר יעקב אל פרעה), כי יעקב אבינו היה גלגולו ותיקונו של אדם הראשון, ומקור הדבר בזהוה הקדוש (פרשת בראשית לה:): "דהא יעקב דוגמא דאדם הראשון הוה דיעקב שופריה דאדם הראשון הוה". ועל זה רמזו חכמינו ז"ל באומרם (ב"מ פד): "שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון".

אמור מעתה כי מטעם זה טרח יעקב אבינו גלגולו ותיקונו של אדם הראשון, לנטוע ארזים במצרים לעשות מהם קרשים למשכן, שהיו בבחינת מחיצות ואור מקיף המבריק את החיצונים, ללמד בכך דרך לכל ישראל שצריך לעשות הכל בצניעות מוקף מחיצות, כדי שלא יבוא הנחש הקדמוני הוא היצר הרע ויקלקל הכל בראיית עינו. מזה נשכיל להבין כי כאשר נחזק את חומת הקדושה אפילו בגלות, בבחינת קרשי המשכן שכתוב עליהם: "עצי שטים עומדים" - שעומדים לעולמי עולמים יתוקן חטא עץ הדעת ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה מה שאמר משה רבינו לבצלאל: "שמא בצל א"ל היית וידעת", על פי המבואר בגמרא (מגילה יח): "מנין שקראו הקב"ה ליעקב אל, שנאמר (בראשית לג-כ) ויקרא לו אל אלקי ישראל... ויקרא לו ליעקב אל, ומי קראו אל, אלקי ישראל". הרי מבואר שהקב"ה קרא את יעקב בשם א"ל.

ויש לומר שרצה הקב"ה לרמז בכך, כי כמו שהוא יתברך נבדל ונעלה מכל כוחות הטומאה, כך נתבדל יעקב מכל אומות העולם וכוחות הטומאה. וזהו שאמר משה לבצלאל: "שמא בצל א"ל היית וידעת". כלומר זכית להיות בצלו של יעקב שקראו הקב"ה א"ל על שנבדל מכל כוחות הטומאה, לכן זכית להשיג שצריך לעשות תחילה את המשכן מהקרשים שנטע יעקב ארזים, כדי לרמז שצריך להתבדל מכל דבר שאינו קודש.

המשכן הוא אור מקיף המבריק את החיצונים

והנה כאשר חיפשתי סימוכין לרעיון זה, שהמשכן היה בבחינת חומת הקדושה להבדיל בין ישראל לעמים, ולשמור בכך על הכלים הפנימיים שיש בהם רמזים נפלאים על עסק התורה ועבודת ה', מצאתי את שאהבה נפשי מה שכתב ה"אמרי יוסף" (מועדים פורים דרוש ו), לבאר הטעם שהקדים הקב"ה כשיטת בצלאל עשיית המשכן לעשיית הכלים, כי קרשי המשכן המקיפים על הכלים שבתוך המשכן, הם בבחינת אור מקיף השומר על הכלים שלא יוכלו החיצונים לקבל ניקה מהם, כי כך דרכו של האור מקיף לגרש את החיצונים, כמו שכתב ה"בני יששכר" (תשרי מאמר י סימן ז):

"ותדע שעל ידי הארת אור מקיף בורחים כל החיצונים, כמה דאת אמר (דברים כח-י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, דייקא, אור מקיף את איש הישראלי, ויראו ממך". ומקור הדבר ב"שער הכוונות" לרבינו האריז"ל (ברכות השחר דף ב סוף טור ב): "אין לך דבר שדוחה את הקליפות כמו אור המקיף".

בדרך זו מבאר ה"אמרי יוסף" מה שאמר משה לבצלאל: "שמא בצל א"ל היית וידעת", על פי המבואר בדברי רבינו האריז"ל (שער הפסוקים תהלים ג ד"ה כולו סג) כי שם א"ל במילואו כזה אל"ף למ"ד בגימטריא הק"ף, והוא רומז על אור מקיף, הנה כי כן מאחר שבצלאל השיג שצריך לעשות משכן תחילה, כדי שהאור המקיף של המשכן ישמור על הכלים, לכן נקרא בשם בצלאל"ל שהוא אותיות בצל א"ל עכדה"ק.

(ויקרא יד-ד): "וצוה הכהן ולקח למטה שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב". ומפרש רש"י: "ועץ ארז, לפי שהנגעים באין על גסות הרוח. ושני תולעת ואזוב, מה תקנתו ויתרפא ישפיל עצמו מגאותו כתולעת ואזוב". אם כן למה נטע יעקב ארזים למשכן שהם רמז על גסות הרוח.

אך הביאור בזה כי כאשר התכונן יעקב לרדת למצרים ערות הארץ, נפלה עליו אימה גדולה איך יחזיקו עצמם בניו בגלות מצרים, לכן שת עצה בנפשו לנטוע ארזים במצרים, כדי להשריש בישראל שלא יתביישו מהמצרים עם שמותם לשונם ומלבושם, אלא יתלבשו בגאווה דקדושה כארזים הגבוהים בבחינת (דברי הימים ב יז-ו): "ויגבה לבו בדרכי ה'", כי רק ככה יצליחו להתחזק ולעמוד בקדושתם במצרים.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מה שרמז לנו הזוהר הקדוש: "והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריק מן הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא". כי אמנם כן הבריה התיכון שעובר בתוך כל הקרשים של המשכן מן הקצה אל הקצה, הוא קדושתו של יעקב אבינו שלימד את בניו הדרך לעמוד בקדושתם, על ידי שיעמידו מחיצות להפריד בינם לבין הגוים, ללכת בדרכו כפי שהעיד על עצמו בשליחותו לעשו הרשע: "עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים".

יומתק לפרש בזה מה שכתוב: "ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים". ודרשו על כך בגמרא (סוכה מה:): "עצי שטים עומדים, שעומדים דרך גדילתן". לפי האמור רמזו לנו בכך, כי הכתוב מכנה אותם הקרשים שנעשו מהארזים שנטע יעקב במצרים: "עצי שטים עומדים", לרמז לנו בזה "שעומדים דרך גדילתן", שצריך לעמוד כעץ ארז בדרך גדילתן שהתחכנו בדרך התורה המסורה לנו מדור לדור.

בדרך זו יש לפרש גם כן מה שדרשו על כך עוד בגמרא (שם): "עצי שטים עומדים, שמא תאמר אבד סיברם ובטל סיכוין [רש"י]: "משנגזז אהל מועד בטל לו עולמית", תלמוד לומר עצי שטים עומדים, שעומדים לעולם ולעולמי עולמים". לפי האמור הכוונה בזה, שלא נטעה לומר כי אחרי שנגזז המשכן, שוב אין לנו חומת הקדושה של קרשי המשכן שנטע יעקב לשמור על הבית היהודי. לכן כתוב: "עצי שטים עומדים - שעומדים לעולם ולעולמי עולמים". כי בכל הדורות עלינו ללכת בדרכו של יעקב שנטע ארזים במצרים, כדי ללמדנו להתחזק כארז בדרך התורה המסורה לנו, ושנהיה מובדלים ממנהגי הגוים.

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com